

ფასი 6 კან.



ფასი გაჯემთისა : წლის დამლევამდე 1 მ. 60 კ.,
სამის თვით — 80 კ., ცალკე ნომერი 6 კ.
ხელის მოწერა მაიღება რედაქციაში : **განოვის ქუ-**
ჩა, სახლი გურგენოვისა № 8 და წერს-კითხ-
ვის სსზოგადების მდარაში.

შ რ ვ ე ლ კ ვ ი რ ე უ ლ ი ს ა ხ ა ლ ხ რ ბ ა ზ ე თ ი

3055660

როგორაა მოწყობილი ღვედანდელი წარმოება. — სოფელ-
ში, ლექსი. — საუბარი გლეხებთან. — გლეხის წე-
რილები. — ხაღის ფული. — გლეხი ღვეს, ლექსი.
— ჩვენებული ამბები. — რუსეთი. — ვინ რითი სცხოვ-
რობს.

რედაქციის კანტორა სთხოვს აგენტებს ანგარიშის გასწორება დააჩქარონ და ეცადნენ თვეში ორჯერ წარმოადგინონ გაყიდვით გაზეთის ფული.

„გლეხის“ რედაქცია ღია არის ყოველდღე
პირა-უქმე დღეების გარდა, დილის 9 საათიდან
1 საათამდის და ნაშუადღევის 4 — 6 საათ.

„გლეხის“ კანტორა ბოდიშს იხდის იმ აგენტების წინაშე, რომელთაც ან ნაკლები, ან სულ ვერ გავუგზავნეთ მიხუთე №; გაზეთი დაიბეჭდა 3500 ცალი, მაგრამ არ გვეყო. ეხლა ვბეჭდავთ 4200 ცალს.

როგორაა მოწყობილი დღევანდელი წარმოება

გლენი ყველაზე მეტს მუშაობს, ყველაზე უფრო გაჭირვებულია; გლენმა უნდა მოიპოვოს მიწა და თავისუფლება, რომ თავი დაადგოს შიმშილს და გამწარბულს ცხოვრებას. გლენმა უნდა იბრძოდეს მიწისა და თავისუფლებისათვის.

მაგრამ კმარა მიწა და თავისუფლება?
გლეხი უნდა დაკმაყოფილდეს, რაკი მოი-

პოეებს მიწას და თავისუფლებას? ბედნიერი იქნება და სხვა არაფერი დასჭირდება? არა, ამხანაგებო! გლეხისთვის არ კმარა მარტო მიწა და თავისუფლება! აუცილებელი საჭიროა ერთიც და მეორეც, ხოლო ეს ვერ დაიხსნის გლეხს ყველანაირ შევიწროებისაგან და მანამდე არ ეღირსება ტკბილ და მოსვენებულს ცხოვრებას, სანამ დედამიწაზე არ დამყარდება ჭეშმარიტი ერთობა-სოციალიზმი.

ჩვენ უკვე ავხსენით, რომ თავისუფლება მშვენიერი რამაა, თავისუფლების დროს ხალხი არ იქნება მთავრობის ყმა და თვითონ უპატრონებს თავის თავს მაგრამ რას არგებს კაცს მარტო თავისუფლება, თუ წელში გაწყდება უზომო მუშაობისაგან, თუ მის ნაშრომს სხვა მიითვისებს, თუ მუშა ხალხი იმუშავებს და ნახევრად მშვიერი იქნება, მაშინ, როდესაც მდიდრები არაფერს გააკეთებენ და მუდამ ღიბნი ექნებათ? რას არგებს გლეხს მარტო ერთი მიწა, რადგან მიწა მხოლოდ პურს აძლევს, სხვა საჭირო საქონელი კი ვაჭრისაგან, მექარხნე-მეფაბრიკესაგან უნდა იყიდოს? უნდა იყიდოს ტანისამოსი, ფეხსაცმელი, იარაღი, ჭურჭელი, ოჯახის სხვა და სხვა მოწყობილობა და ყველაფერში ამაში ერთი ორად და ერთი სამად უნდა გადაიხადოს ფასი, უნდა გა-

დაიხადოს, მაგრამ ამდენ ფულს ვერ მისცემს მიწის მოსავალი, და გლეხი ვერასოდეს ვერ დაიკმაყოფილებს ყველა თავის საჭიროებას.

მიწა საზოგადო იქნება, ყველას შეუძლია ისარგებლოს მიწით, იმუშაოს მიწაზე, მაგრამ ყველა ერთნაირად ვერ დაამუშავებს; შეძლებული, მოხერხებელი გლეხი, რომელსაც მეტი უდელი ხარი ეყოლება, უკეთესი იარაღი ექნება, უკეთესად დაამუშავებს მიწას და მეტსაც მოიყვანს. მართალია, მართლხელ და ღარიბ გლეხებს შეუძლიათ შეერთდნენ და ერთად დაამუშაონ მიწა, ერთად შეიძინონ საუკეთესო იარაღი და თესლი, მაგრამ ამითაც არ მოიხსნება უთანასწორობა, გლეხს თავისი ჭირნახული ქალაქში გააქვს გასაყიდად, მის ნაწარმოებს უმთავრესად ქალაქის მუშა ხალხი ყიდულობს და ხმარობს, ეს მუშა ხალხი კი გლეხსავე დაჩაგრული და გაყვლეფილია, გაღატაკებულია, მისი ნაოფლარით სხვები — მდიდრები სუქდებიან და თვითონ მას იმდენიღა რჩება, რომ შიმშილით არ მოკვდეს. რაც უნდა საყოფი ჰქონდეს გლეხს მიწა, რაც უნდა კარგი მოსავალი მისცეს მიწამ, ეს მაინც არ ეყოფა გლეხს და მის ოჯახს, რადგან ამ შემოსავალს ათასი პატრონი ჰყავს. ამას გარდა ყველა სოფლელი, ყველა გლეხი მიწის მუშა არ იქნება, ზოგი ქალაქში წავა ფაბრიკა-ქარხანაში სამუშაოდ, ერთი შვილი რომ მიწაზე დარჩება, მეორე ფაბრიკაში იმუშავებს და ეს ქალაქში წასული დაჩაგრული იქნება ქალაქელ მეფაბრიკესაგან.

ამიტომ, გლეხს რომ მიწა ექნება, ეს დიდად გააუმჯობესებს მის მდგომარეობას, ის ღალას არ გადაიხდის მემამულეს სასარგებლოდ, მაგრამ ეს მაინც ვერ იხსნის მას მდიდრების კლანჭებისაგან, მდიდარი მაინც დასჩაგრავს გლეხს; სოფელი ქალაქისაგანაა დამოკიდებული, ქალაქი — სოფლისაგან და სოფელში რომ მიწას კერძო საკუთრება მოიხსნება, ეს კიდევ ვერ დაამყარებს სამართლიანობას. გლეხის დაჩაგრვა და გაყვლეფა სრულიად მა-

შინ მოიხსნება, როცა კერძო საკუთრება მოიხსნება ქალაქშიაც, მოიხსნება ქარხნების, ფაბრიკების, რკინის გზების და სხ. საკუთრება, ერთის სიტყვით გლეხობა და საერთოდ მთელი მუშა ხალხი მაშინ ელირდება ბედნიერ ცხოვრებას, როდესაც ქვეყნად დამკვიდრდება ერთობა-სოციალიზმი, როგორც სოფელში, ისე ქალაქში.

მაშ ახლო ვნახოთ, რა არის ეს სოციალიზმი-ერთობა, როგორი წესები და ცხოვრება იქნება სოციალიზმის დროს? მაგრამ ჯერ ერთი ის ვიკითხოთ, რანაირი წესებია დღეს? რისგან წარმოსდგა ის უსამართლობა და უთანასწორობა, რომელიც გამეფებულია დღეს ყველგან, როგორ არის, რომ ვინც მეტს მუშაობს, ის ღარიბია, ვინც არ მუშაობს — ის მდიდარია? ამის მიზეზია დღევანდელი წარმოება. დღეს წარმოება ისეა მოწყობილი, რომ მცხოვრებთა დიდს უმრავლესობას აღარ გააჩნია საწარმოვო იარაღი, არ გააჩნია არც მასალა, არც იარაღი, რომ საქონელი გააკეთოს. მაგალითად, ტილო რომ მოვაზადოთ, ამისთვის საჭიროა ძაფი, საქსოვი მანქანა, ბინა, სხვა და სხვა მოწყობილობა, ამის შესაძენათ ფულია საჭირო. ფული კი მუშა ხალხს, უმრავლესობას არა აქვს. რაც ქვეყანაზე სიმდიდრეა — მაღაზიებში, სახლებში, რაც რკინის გზებია, ხომალდები, სულ მუშა ხალხის შექმნილია, შრომის ნაყოფია. მაგრამ შრომა თავის თავად ვერას გააკეთებს, თუ მშრომელს ხელში არ ექვებნა საჭირო მასალა და იარაღი. მიწის მუშა, რაც უნდა მშრომელი იყოს, ვერაფერს დაამზადებს, თუ არ ექნება მიწა, თესლი, იარაღი, თუ არ ეყოლება ხარ-კამეჩი. აგრეთვე ქალაქის მუშაც ვერას გახდება რა თავის მკლავებით, რაც უნდა ოფლი ღვაროს, თუ არ ექნება ქარხანა და საჭირო მასალა. მიწა, მადნები, ქარხნები, ფაბრიკები, მაშალები და სხვა, რაც კი საჭიროა საქონლის გასაკეთებლად, ყველაფერი ეს მდიდრებს-მემამულეებს, მექარხნეებს და მეფაბრიკეებს დაუსაკუთრებიათ, ერთ მუ-

კა მევლეფელეს და მუქთახორებს ჩაუგლიათ ხელში. მცხოვრებთა უმრავლესობა კი დარჩენილია უიარაღოთ, უმასალოთ, უქარხნოთ, უმიწოთ. რა უნდა ქნან ამათ, რითი უნდა ირჩინონ თავი? უნდა მივიდნენ მემამულეებთან, მექარხნე-მეფაბრიკეებთან, დაექირაონ მათ, იმუშაონ მათ მიწაზე და ქარხანაში. ვისაც მიწა და ქარხანა აქვს, ის რასაკვირველია, დაიქირავებს უმიწოს და უიარაღოს, მას სჭირია მუშები, რომ მასალა დაამუშავებინოს, საქონელი გააკეთებინოს და მერე ბაზარში გაიტანოს გასაყიდათ, ფული მოიგოს. მაგრამ მემამულემ თუ მექარხნემ კარგად იცის, როგორ გაჭირვებულია უიარაღო და უმიწო კაცი, რომ შიმშილით მოკვდება, თუ სამუშაო არ იშოვნა; ამიტომ რაც შეიძლება ნაკლებ ქირას აძლევს მუშას, რაც შეიძლება მეტს ამუშავებს და მერე მუშის გაკეთებულს საქონელს ყიდის და ორჯელ და სამჯერ მეტს ფასს იღებს, ვიდრე მისცა მუშას ქირად.

აი, ამიტომ მდიდრები — მემამულეები და მექარხნე-მეფაბრიკენი ქირაობენ მუშებს, ყიდულობენ მათ შრომას, ძალ-ღონეს, აკეთებინებენ მათ ორჯელ-სამჯერ იმაზე მეტს, რაც უღირთ მათი შრომა. ამიტომ, რომ მუშას არ ეკუთვნის მთელი თავის შრომის ნაყოფი. ამიტომ, რომ ქვეყანაზე უთვალავი სიმდიდრეა, მაგრამ ამ სიმდიდრით სტკება ერთი მუჭა მექარხნე და მემამულე, მცხოვრებთა დიდი უმრავლესობას კი, მას, ვინც ღლე და ღამ მუშაობს, ხშირად არ მოეპოვება საქმელ-სასმელიც კი. ამიტომ, რომ დედამიწაზე ათასნაირი ქურდობა, ავაზაკობა, გარყვნილება. სიმდიდრე მატულობს ყოველ ღლე, მაგრამ ეს სიმდიდრე მდიდის მუქთახორების ჯიბეში, ხალხი კი მშიერია, შიმველია და სადაც შიმშილია, იქ ყოველნაირი უბედურობაა გაბატონებული.

მუშა ხალხი (გლეხობა და ქალაქის მუშები) გაყვლეფილია იმიტომ, რომ მდიდრებს ხელში ჩაუგლიათ მიწა, მადნები, ქარხანა-ფაბრიკები, ხელში ჩაუგლიათ სა-

წარმოვო იარაღები. მაშასადამე, რომ მოვსპოთ ეს გაყვლეფა, უნდა ჩამოვართვათ მდიდრებს საწარმოვო იარაღები და გადავსცეთ მუშა ხალხს; რაც კი საწარმოვო იარაღია, იქნება ეს მიწა, მადნები, ქარხანა, ფაბრიკა, რკინის გზები თუ სხვა — უნდა იყოს საზოგადო და ყველა მუშა უნდა სარგებლობდეს, ყველას უნდა შეეძლოს თავისუფლად მუშაობა და მისი შრომის ნაყოფი უნდა იყოს მთლად მისი. არ უნდა იყვნენ — ერთის მხრით მექარხნე-მეფაბრიკეები ჭმემამულეები, მეორეს მხრით — მუშები, ერთის მხრით ჩაგრული, მეორეს მხრით — მჩაგვრელი, არ უნდა იყოს კაცის დაქირავება, არამედ ყველა უნდა მუშაობდეს, მუშაობა უნდა იყოს საზოგადო.

192

სოფელი

—:—

ცხელა. სოფელი მიღუმებულია, არსად არ ისმის ურმის ქრიალი; ძნა არსადა ჩანს კალოს პირზედა, მინდორი დარჩა ოხერ ტიალი!

„მუშაობ, მაინც მშიერი რჩები, არა მუშაობ, უარესი ხარ, ის არი უფრო ფუფუნებაში, ვინც მკის, სადაც არ დაუთესია!“

ასე ფიქრობდა მამა წვრილშვილი, ორთითს ხელებით ის დაყრდობოდა, მისი პაწია, თვალ ცრემლიანი დედას მშიერი ლუკმა პურს სთხოვდა.

„მოიცა, შვილო, ეს მწარე ბედი მალე ტანჯულებს დაგვაფიწყდება, მალე ან ტყვია გულს გამიგმირავს, ან და სახნავათ მიწა მექნება!“

„მოიცა, შვილო, — ქვითინებს მამა, მალე ცრემლები მომეწმინდება, ან პურს მოვიტან ოჯახისათვის, ან ბრძოლის ველზე დამეძინება!“

„კაცი გავგზავნეთ ხელმწიფესთანა, შემოგვითვალა იმან უარი,

მაგრამ სოფელი აღზდგა, აზვირთდა,
იქით გვეძახის სამრეკლოს ზარი!

„რა დამრჩენია! გავალ ძმებთანა,
იქ დაგვიხვდება ჩვენ ხალხის მტერი,
დეე გამგმიროს ისევ ტყვიამა,
ვიდრე ცოლშვილი ენახო მშვიერი!

„ნუ, ნუ სტირი, ჩემო პატარავ,
ხვალე სვე-ბედი გადაგვიწყდება,
ან ცხელი ტყვია გამირბენს გულში
და ან სახნავი მიწა გვექნება!“

ი. ჟღერძილი.

საუბარი გლეხებთან

ვისი ბრალია?

წინა წერილში მე ავაწერეთ გლეხების მდგომარეობა და მუდმივი გაჭირვება.

ესლა მე გეკითხებით, ვისი ბრალია ეველს-ფერი? წინდაწინვე ვაძი თქვენი ზსუსი: თქვენ მეტყვით, მემამულეების ბრალია.

მე კი გიპასუხებთ: ეველსფერი თქვენი ბრალია. მემამულეები თავიანთ თავისთვის ცდილობენ და სარგებლობას ეძებენ. ეს ბუნებრივი მოვლენაა: ეველა თავისთვის ზრუნავს.

მემამულეები სოფელში თქვენისთანა კაცებს ეძებენ. თქვენ მიდისართ მათთან და ისეთი ზიარობებით იღებთ მიწას, რომ მემამულე მოგებაში რჩება, თქვენ კი ორიოდე გრამისთვის დიდიდგან სჯდამოდის მუშაობთ. თქვენ რომ მემამულეების ადგილზე უოფილიყვით, განა ისე არ მოაქცეოდით, როგორც მემამულე იქცევა? ვინმე თქვენ განა რომ უზატაოსნოთ მოაქცეს, თავის მეზობლების გაჭირვებით ისარგებლოს და გამდიდრდეს, განა ეს კაცი გიარჩევა რითიმე ესლანდელ მემამულეებისაგან?

აზაფრითაც არ გიარჩევა. ესლა ცხადია, რომ არ შეიძლება მემამულეების დევნა მხოლოდ იმისთვის, რომ ისინი თავიანთთვის ზრუნავენ და ისე იქცევიან, როგორც თქვენ მოაქცეოდით იმათ ალაბზე.

თქვენ რომ ცეცხლთან მიხვადეთ და ნაკერხალში ჩაყოთ ხელები, ვისი ბრალი იქნება თქვენი დავა? რასაკვირეღია, თქვენი. ცეცხლს ბრალი არ უდევს. ნუ ჩაჭობდით ცეცხლში ხელებს და არ დაიწვებოდით.

თქვენ რომ წელში შეცურდეთ და დაისრნოთ, განა წელი იქნება დამნაშავე? არა, აქ წელი არ არის დამნაშავე. თქვენი დასრნობა ისევ თქვენი ბრალი იქნება, რადგან ჯერ ცურვა უნდა გესწავლო და მერე ისე შესულიყვით წელში.

სწორედ ესევე ათქმის თქვენსა და მემამულეების ზიარობებზე. თუ მიწის აჯარა თქვენთვის სჯიარა არ არის, მემამულეს ახლა ნუ მიეკარებათ; თუ მოჯამაგირეთ დადგამა თქვენთვის სჯიარალოა, ნუ დაუდგებთ; თუ ვენასის ადგა სჯიარალოა, თქვენთვის სჯიარაგებოა არ არის, ნუ აიღებთ.

მაგრამ თუ თქვენ ამას არ სჯიდისართ და მემამულეს მოჯამაგირედაც უდგებთ, ვენასსაც იღებთ სჯიარალოა და სჯიარალოა — ეს ისევ თქვენი ბრალია.

ქიშობა უნდა მოისპოს

ესლა ვიკითხოთ, რად არის თქვენთვის სჯიარალო და სხვა ზიარობები მძიმე და სჯიარალო?

ამატომ, რომ თქვენ ისე იქცევით, რომ ეს ზიარობები თქვენთვის უეჭველად, აუტალიებლად სჯიარალოა უნდა იყოს.

თქვენ სიტყვით ნამდვილი ქრისტიანები ხართ და გწამთ ძმობა, ერთობა და თანასწორობა. ნამდვილად კი თქვენ მოტრეპსავით ერთმანეთს ებრძვით, ექაშებით, ემტერებით და ის კი არ იცით, რომ მიწეში თქვენი დასჯიარალოა და უბედურებისა არის ერთმანეთის შუღლი, ქაშობა ჯიბრია.

აბა ერთი ყური დამიგდეთ და მერე თქვენ თვითონ გამოტყდით, მართლს ვამბობ თუ არა?

ვთქვათ, თქვენ მოჯამაგირედ უდგებთ ბატონს. ამ დროს თქვენ მხოლოდ ამას ცდილობთ, რომ როგორმე ადგილი იშოვოთ, მაგრამ თქვენ რადაც არ მოგდით თქვენი ამსანაგები და მეზობლები. ვთქვათ, თქვენ წვრილშვილების ზატონა ხართ და ცროვრება გაჭირთ. თქვენ ბატონს წელიწადში თხუთმეტ თუმანს სთხოვთ. ამ დროს მეორე გაჭირვებულიც მოდის და ბატონს ეუბნება: მე წელიწადში თოთხმეტ თუმანთ დავადგებო. მესამეც მოდის და ეუბნება, მე ათ თუმანთაც გმმსახურებო. ვის აიყვანს მოჯამაგირედ ბატონი? რასაკვირეღია, ამას, ვინც ნაკლებს თხოულობს. ბატონი არ სტყუის. რად მისცემს ის თხუთმეტ თუმანს, როცა მეორე იმავე საქმეს ათ თუმანად კისრულობს.

ა ეს არის მიზეზი ამისა, რომ მოჭამაგარე-
ების დაქირავება ისე გაიფუტა, რომ ისინი სიმ-
შალოთ ახრებდნენ.

ესეა მეორე მატყლითი ავადოთ. ვთქვამთ, ვი-
ნა თქვენგანს ვენახის აღება უნდა სწავსუროდ.
ვენახის მატყლითი მეორე მუბაღე მადის და ეუ-
ბნება, უფროსი გარდა ხელსაც შუაზე გაკეთოთ,
თავსაც და ჭარხისუფიცაც. მესამე მუბაღეც
მადის და უფრო კარგ ზიარებებს უდებს ვენახის
მატყლით. ვის უნდა მისცეს ვენახი ამისმა მატ-
ყლით? რასაკვირველია, ამას, ვინც უფრო მის-
თვის ხელსაყრელია.

ავადოთ თუნდ სხსნავა მიწებიც. აქაც თქვენ
ერთმანეთს კრავთა უდებოთ, ეკიდებოთ, ექაშ-
ებოთ და თქვენივე ხელით თხროთ სოფლაც.
ვთქვამთ, ორი წლის წინად ერთმა გლეხმა ბუჩქნა-
ში ადღო მატყლისგან, გაწმინდა; მოხნა და კარგ
მაწად გადააკეთა. წრეუდს ამ კაცს ვადა გაუფიქ-
რებოდა. მეორე კაცი მოდის მუბატონისთან და ეუბნება,
ას კაცი ამ მაწაში თუმიანს გაძლევთ, მე კი თხუ-
თმეტი მანეთს მოგცემით. მესამეც მოდის და ამ-
ბობს, მე ოც მანეთს მოგცემით. მუბატონე ამ მი-
წას ამ კაცს ართმევს, რომელმაც მის გაკეთებაში
წელი მოაწყო და ამას აძლევს, ვინც ოც მან-
ეთს აძლევს.

განა აქედან ცხადია არ არის, რომ თქვენი
გაღარიბება ისევ თქვენი ბრალია? განა ცხადია არ
არის, რომ მოჭამაგარეების მტარი ჯამაგარი, სხ-
ვათა მაწების სიძვარე და მენახეულების მძიმე
ზიარებები ისევ თქვენი ბრალია, რომ ამას ისევ
თქვენს ხრთ დამნაშავე?

საჭიროა მოხმობა ქაშხობის, ჯიბრისა და შუ-
ღლისა. თქვენ ერთმანეთს ხელი უნდა ჩაჭიდოთ,
ზურგით გაუმაგრეთ და შეერთებული ძალით და-
აწყოთ ბრძოლა და მუშაობა თქვენი მდგომარეო-
ბის გასაუმჯობესებლად.

რა გააკეთეს სხვა მუშებმა?

მე გათხარით, რომ ქალაქის მუშები თქვენზე
უფრო კარგად ცხოვრობენ მეტაქი.

ესეა ვაკეთებოთ, რასგან მოხდა ეს? აქნებ
თქვამთ, იმიტომ მოხდა, რომ ქალაქელი კაპიტა-
ლისტები (ფუფანა კაცები) სოფლის კაპიტალის-
ტებზე უფრო გულკეთილები და სათნოებანი არიან.

სრულიადაც არა! აკი გათხარით, რომ უკვლავ
თავისთვის ზრუნავს მეტაქი და ქალაქელი კაპიტა-
ლისტებიც არაფრით განაწილებენ სოფლის მეშ-

მუშეებისაგან. უკვლავ ამას ცდილობს, რომ რე-
მედიმე სამუშაოს გაკეთებაზე რაც შეიძლება ნა-
კლები დახარჯოს და რაც შეიძლება მტარი ჯამაგი-
რი მისცეს თავის მუშებს. მაგრამ საქმე ამასია,
რომ ქალაქელი მუშა უფრო განვითარებული და
გამოცდილია. თქვენ, გლეხები, მზად ხართ ორი-
ოდე გრძელისთვის დიდდნ სავაშაშის ამუშა-
ვით, ქალაქელი მუშები კი თავიანთ თავს აფასე-
ბენ და ასეთ სამუშაოს ხელსაც არ მოჰყავდებიან.

ესეა გაკეთებოთ, რატომ თქვენც ისე არ აქ-
ცევით, როგორც ქალაქელი მუშები აქცევიან? გა-
ნა თქვენ ისეთივე ადამიანები არა ხართ, რო-
გორც ქალაქელები? ღაზნაკი არ უნდა, რომ
თქვენც ადვილად შეგიძლიანთ ქალაქელ მუშებს
აჭყვეოთ და ცხოვრება გაუმჯობესოთ. ევროპაში
რამდენიმე მატყლს სხელმწიფოთა: შვეიცარია, ჰო-
ლანდია, დანია და ბელგია. აქაურმა გლეხებმა
ქალაქის მუშას მიჰბაძეს, შეერთდნენ, ხელი ხელს
მისცეს და ისეთი ცხოვრება მოაზრეს, რომ თქვენ
სიზმრადაც არ მოგეჩვენებოდათ. ინგლისის გლეხი
უფრო დღე ხორცს სჭამს და სხვაგვარად კარ-
გად ცხოვრობს. ავსტრალიელი გლეხები ინგლი-
სელებზედ კარგად ცხოვრობენ.

თქვენ კი? ვაი თქვენ ცხოვრებას! იმის შე-
სახება, თუ როგორ უნდა მოაწყოთ თქვენი ცხოვ-
რება და რა გზას დაადგოთ, შემდეგ წერადში
მოვილაზრავთ.

მეხი.

ბლეხის წერილები

იმ წინაზე დაგვირდით, შემდეგ წერილში
მღვდლებზე და ბერებზე მოგელაპარაკებით
მეთქი.

მღვდელს რომ ჰკითხო, ის ქრისტეს მოცი-
ქულია ამ ქვეყნად. ის ამბობს, ეკლესია და
სარწმუნოება ხალხს სულიერ საზრდოს აძლევს
და ამ ქვეყნად სიყვარულსა და ერთობას ქა-
დაგობსო. ჩვენ კი ვამტკიცებთ, რომ ეხლან-
დელი ეკლესია და სამღვდლოება მთავრობის
მოსამსახურეა და ყველაფერში ისე იქცევა, რო-
გორც მთავრობა უბრძანებს. მთავრობა სარ-
გებლობს ხალხის გაუნათლებლობით, რწმე-
ნით და ცდილობს, რომ ხალხმა მხოლოდ
საიქიოზე იფიქროს და იზრუნოს, სააქაოზე
კი შენ მაგივრად მე ვიფიქრობო. ასე ამბობს
მთავრობა, მაგრამ ჩვენ კარგად ვიცით მისი
ზრუნვა.

დავიწყით ეკლესიებიდან. მთელ ქვეყანაზე იმდენი ეკლესია არსად არის, რამდენიც რუსეთშია. მარტო ერთ ქალაქს მოსკოვში ათასზე მეტი მონასტერი და ეკლესიაა. მაგრამ ამას ვინ ჩივის? ჩვენ იმას ეჩივით, რომ მთავრობა ტყუილ უბრალოდ ფლანგავს ხალხის ფულს ძვირფას ეკლესიების აშენებაზე. რუსეთში ბევრია ისეთი ეკლესია, რომელიც რამდენიმე მილიონი დაჯდა. ტფილისში, გოლოვინის პროსპექტზე რომ სობორობა აშენებული, ის ნახევარ მილიონი ღირს. მაგრამ ერთი ვკითხვით ამ ეკლესიების აშენებლებს, რათ უნდათ მარმარილოს კედლები, ძვირფასი თევზებით მოქედილი ხატები, ოქროს ბარძიმ-ფეხუმი და სახარება? განა ქრისტე ასეთ ძვირფას შენობაში ლოცულობდა? რათ უნდათ მღვდლებს ათას და ათი ათას მანეთიანი სამოსელი? განა ქრისტეს ისე უბრალოდ არ ეცვა, როგორც ყველას? მღვდლებს რომ ჰკითხო, ძვირფასი მორთულობა და ძვირფასი ეკლესია მლოცველს სასიკეთეს უმატებსო. ჩვენი აზრით ეს ფართი-ფურთი, ბჭყვრიალა ზიზილ-პეპელოები და ძვირფასი მორთულობა ხალხის თვალის მოსატაცებლად არის მოგონილი. აი ამას ხარჯავენ წვითა და დაგვიტ შეგროვილ ხალხის ფულს.

არქიელები და დიდრონი მღვდლები წელიწადში რამდენიმე ათას მანეთს იღებენ, მშვენიერ სასახლეებში ცხოვრობენ და ძვირფას ეტლებით დადიან. ერთი ჰკითხეთ ამ სულიერ მამებს, ვისა ჰბაძავენ ისინი? ქრისტესაო, გეტყვიან, მაგრამ როდის ცხოვრობდა ქრისტე ხალიჩებით მორთულ სამ სართულიან სახლებში, როდის ჰყავდა ქრისტეს ათი ხელზე მოსამსახურე, როდის დადიოდა ქრისტე მშვენიერ კარეტებით? ზოგი არქიელია, ბანკებში ათასობით უწყევია, მაგრამ აბა ერთი მიდი იმასთან და შეველა სთხოვე! ის მაშინვე საიქიოს გაგისტუმრებთ და მომავალ ცხოვრებით განუგეშებთ. ქალაქ კიევში ერთი მონასტერია, რომელსაც ასე მილიონის შეძლება აქვს, მაგრამ ამ ეკლესიას დღემდის დამშეულ გლეხებისათვის კაპეიკიც არ მიუცია. საიდან მიიღო იმ მონასტერმა იმოდენა ფული? ხალხიდან, მლოცვეებიდან, მაგრამ ჰკითხეთ იქაურ ბერებს, რატომ არ ეხმარებიან გაქირვების დროს იმ

ხალხს, რომელმაც იმოდენა შეძლება მისცა მღვდლებსა და ბერებს?

დღეს ყველაფერი იყიდება: პური, ღვინო, საცმელი, საქმელი, თივა, ქერი, მარილი, ლოცვა, კურთხევა, პანაშვიდი, პარაკლისი და წირვა. თუ მღვდელს ერთი მანეთი არ მიეცა, პანაშვიდს არ გადაიხდის; თუ თუმანი ან ხუთი მანეთი არ მიეცა, ჯვარს არ დაგწერს, შვილს არ მოგინათლავს, ქირნახულს არ გიკურთხებს და შენთვის არ ალოცავს. თუ ბევრი ფული გაქვს, თუ მდიდარი ხარ და ყოველ დღე მღვდელს თითო თუმანი აძლიე, დილიდან საღამომდის შენი სულისთვის ილოცავს და ღმერთს თავს მოაბეზრებს. თუ მდიდარი ხარ და მღვდელმა და არქიელმა ყოველ დღე შენთვის სწირეს, ღმერთი მათ ლოცვას შეისმენს, ცოდვებს გაპატიებს და საიქიოს სამოთხეში ადგილს დაგიმზადებს. როგორც ხედავთ, ცხოვნება და ცოდვების მოტევებაც ფულით იყიდება. მაგრამ თუ ღარიბი ხარ და მღვდელს ყოველ დღე ღმერთს არ შეაბრალებინე შენი ტანჯული და წამებული სული, მაშინ უშუალოდ ჯოჯოხეთში შეხვალ.

ასეა ამ ქვეყანად: მდიდრებს ეხლავე ჰპირდებიან ცხოვნებას, ღარიბებს კი — სულის წაწყმენდას.

როგორც ხედავთ, სამღვდელოება მდიდრების მოსამსახურე ყოფილა, რადგან იგი მარტო მდიდრებისათვის და ძლიერებისათვის ლოცულობს. მაგრამ წელან მე ისიც გითხარით, რომ სამღვდელოება მთავრობის მოსამსახურეც არის მეთქი. ამას წინად სევასტოპოლში დახვრიტეს აფიცერი შმიდტი, რომელმაც ჯარი ააჯანყა მთავრობის წინააღმდეგ. მთავრობამ მთელ რუსეთის მღვდლებს ბრძანება გაუგზავნა, შმიდტის სულის მოსახსენებლად პანაშვიდის გადახდა არ გაბედოთო. ეს იმას ნიშნავს, რომ მთავრობამ სამღვდელოებას აუკრძალა ლოცვა იმ კაცისთვის, რომელიც მას არ მოსწონდა. ის აღარ ეკითხება ქრისტესა და მათ მოციქულებს მღვდლებს, ღირსია თუ არა შმიდტი ცხოვნებისაო. ის ბრძანებას იძლევა, აკრძალულია შმიდტის ცხოვნებაო. სამღვდელოებაც დაემორჩილა მთავრობის ბრძანებას და შმიდტისათვის არ ილოცა, მაგრამ შმიდტი ისედაც წმინდაა ხალხის თვალში და

უბანაშვილოდაც არ დაივიწყებს მას მთელი რუსეთი. მთავრობა ასე ექცევა ხალხისათვის დახოცილ წმინდანებს და სამღვდელოებაც ყურმოკრილ მონასავით ემორჩილება მას.

მღვდლები მოვალენი არიან არავის აღსარება არ გასცენ, მაგრამ მათ მთავრობისაგან ნაბძანები აქვთ გასცენ ის კაცი, რომელიც აღსარებაზე იტყვის, რომ მე მთავრობის წინამღღეგი ვარო. მღვდლებიც ასრულებენ ამ ბრძანებას, ხოლო ის მღვდელი, რომელიც უფრო ხშირად აბეზღებს აღსარების მოქმედს, ჯილდოს იღებს მთავრობისაგან. მას უფრო კარგ მრევლს აძლევენ და თავზე ხელს უსვამენ.

მღვდელი მთავრობის ყურმოკრილი მონა უნდა იყოს, მაგრამ თუ გაბედა და გამოაცხადა, რომ მთავრობა უსამართლოდ იქცევა, რომ ეკლესია მთავრობას არ უნდა ემორჩილებოდეს, მას მაშინვე ან გაჰკრიჭავენ, ან სადმე ცივ ქვეყანაში გაგზავნიან „ცოდვების მოსანანებლად“, ან დაიჭერენ და ციხეში ამოაღობენ. სახელმწიფო სათათბიროში ხალხმა რამდენიმე მღვდელი გაგზავნა თავის წარმომადგენლად. მღვდლები გულადათ მოიქცენ და მთელ ქვეყანას შეატყობინეს მთავრობის ვერაგობა და უსამართლობა. მაგრამ დაითხოვეს თუ არა სათათბირო, მღვდლებიც დაიჭირეს და სიმართლის თქმისათვის ციხეში ჩასვეს. მაგრამ რა საჭიროა შორს წასვლა? საქართველოში რამდენიმე მღვდელი დაიჭირეს წრეულს და გაგზავნეს ციმბირში და ვინ იცის კიდევ რამდენს გაგზავნიან! იცოდეთ, რომ თუ მთავრობამ რომელიმე მღვდელი დაიჭირა, ან დასაჯა, იმ მღვდელს სინდისი კიდევ უნდა ჰქონდეს შერჩენილი. ტყუილ უბრალოდ მთავრობა მღვდელს არ დაიჭერს, არ გაუწყრება და ანაფორას არ გახდის.

ესლა მოკლედ გეტყვით როგორ უნდა მოექცეს ხალხი სამღვდელოებას და ეკლესიას. ჩვენ ვთხოულობთ ეკლესიის განშორებას სახელმწიფოსგან. ეს იმას ნიშნავს, რომ სახელმწიფო და მთავრობა სრულიად არ უნდა ჩაერივნენ ეკლესიისა და სარწმუნოების საქმეში. სამაგიეროდ არც ეკლესია და არც სამღვდელოება უნდა ჩაერიოს სახელმწიფოს საქმეში. სამღვდელოება და ეკლესია უნდა შეინახონ იმათ, ვისაც სწამთ ღმერთი და ეკლესია. ვთქვათ,

ერთ სოფელში ას კაცს სწამს ღმერთი, ათ კაცს კი არა სწამს. ასმა კაცმა უნდა აირჩიონ მღვდელი და ისე მოაწყონ ეკლესიის საქმე, როგორც მათ უნდათ, ათ სარწმუნო კაცს კი ძალა არ უნდა დაატანონ რწმენაში. ყველამ ის ღმერთი უნდა ილოცოს, რომელიც მას სწამს, ყველამ ისე უნდა ილოცოს, როგორც მისი სურვილი იქნება. მთავრობას ძალიან უნდა ქართველებისა და სხვა ერების გარუსება, ამიტომ ის უბრძანებს ქართველ მღვდლებს, რომ მათ რუსულად სწირონ. ვითომ რაო, ღმერთს ქართული არ ესმის და რუსული კი ესმის? მთავრობამ მშვენიერად იცის, რომ ეს სისულელეა, მაგრამ ის ამას არ დაგიდევს, ოღონდ თავისი ბინძური საქმე გააკეთოს.

მაშ ესე: ჩვენ ვთხოულობთ რწმენის სრულ თავისუფლებას, ეკლესიის განშორებას სახელმწიფოსგან და ვუკრძალავთ მთავრობასაც და სამღვდელოებასაც ერთმანეთის საქმეში ჩარევას.

მთავრობა განაგებს სამღვდელოებას, ეკლესიას, სარწმუნოებას; მთავრობა აშენებს ეკლესიებს და მონასტრებს; მთავრობა ყველას ღმერთის რწმენას, ლოცვას და ეკლესიაში სიარულს უბრძანებს, მაგრამ ამავე მთავრობას არც ღმერთი სწამს, არც ეკლესია, არც სამღვდელოება, არც ლოცვა და არც სულის ცხადება.

ქართული გლეხი.

ხალხის ფული

(ხარჯები)

II.

წინა წერილებში ვთქვით, რომ მთავრობა ხალხს ორზის ტყავს გრძნობს ე. ი. ორზად ხარჯს გვანდევანებს მეთქი და მართალია ვთქვა. ახა მას ვნახეთ, როგორ გვანდობენ ორზად ტყავს გამხდარს ტანსედა.

ერთნაირ ხარჯს ეველა ჩვენგანა ნათლად სედავს, მთავრობა პირდაპირ, აშკარად გვანდევანებს და ხალხიც ამ ხარჯს ეძის „სახელმწიფო ხარჯს“.

ეს ას ხარჯია, რომელიც „ოკლადნაო ღაისტების“ ძალით უნდა გადავიხადოთ. რას გულისხმობს სოფელი კაცებს ზოგანევის სოფელ გავსაწვად. თუმიც ამ „ღაისტთა“ ეველა გლეხს ერთ ნაირად აწერია, მაგრამ რომ უფრო შეკა ხმარ-

თლიანობა დაიწვიან, ამოჩვეულებს დაავადებენ სო-
ლმე: შეხედულობაზე შეწერეთ ყველა ჩვენგანსა,
ქ. ა. როგორც მაცნობდეთ, ასე შემომავლეთ: თუ
იცით, რომ მეტა შეძლების მქონე ვარ, მეტა შე-
მომავლეთ და თუ უქონელი ვარ, ძლიერ მცირეა.

თუმცა ასე ავადებენ ჩრეულებს, მაგრამ მამა-
სახლისის და სხვა რაიმე ბოძოლას წყალობით
ხარჯის განაწილება დადს აურ-საურს გამოაწვეს
სოლმე სოფელში.

ჩვენებურა შედუქნე ასე დუქნის დარბაზს ვერ
ჩამოხსნის ზირველ ახვრისთვის, თუ ხარჯა შე-
ტანადი არა აქვს წინადადოვუ და მოწმობა ხელ-
ში არ უჭირავს. თორემ მოვა აქციზის მოსელე
და დუქანსაც დაუგეტყვას და თითონ შედუქნისაც
ვინაზს აბანოში ჩაბანებს.

თუ ვისმე ჩვენგანს ერთა — ორი დესეტინა
მამულა შეუძენია თავადიშვილისაგან მამასისხლად,
ის მამულა მამის გლეხის საკუთრებად ითვლება.
ამაზედ კადევ ცალკე უნდა იხადო ხარჯი, სოფე-
ლიც შემოგავწერს, ისე არ გაგაშვებს და სამარ-
თლიანიც აქნება, მაგრამ მთავრობაც ხელს ათ-
ბობს და გაგზავნის შენ კადევ ცალკე „ოკლად-
ნოა ლისტს“! თუ თავის დროზე არ შეიტანე და
ცოტა დაიგვიანე, ჯარიმებისაც წამოგავწერს, ის რა-
სა ზარალობს!

აი ასეთი ხარჯები — მთავრობის სასარგებ-
ლოდ გადახდილი — არის ზირდაზირი გადასახადი.

ამ წილის ხარჯს თითქმის ყველა ვინდით,
მაგრამ დიდი განსხვავება არის. გლეხს უფრო
დიდი ტოლი აქვს დადებული, გლეხი უფრო მეტს
იხდის, ვიდრე სხვები — თავადი, მექარსნი და სს.

მაგრამ ამ განსხვავებაზედ მერე იყოს. ზირდა-
ზირ გადასახადის გარდა არის კადევ უფრო დი-
დი ხარჯი — არა ზირდაზირი, დამალული, შეუმჩნე-
ველი. აი ეს ჩუმი ხარჯი გვიწვადებს ქიხის ყვე-
ლას, ვისაც უმიძისოდან ძალიან ცოტა უჭყავის
ჯიბეში. ეს ხარჯი მთელს ხალხს უზარმაცად მა-
ჯლაჯუნისავით დასწოლია და სიცოცხლეს უმწარებს.

მერე რა არის ეგეთი, რომ ვერ კა ვხედავთ
და კერე შევუწუხებართო? გაცნობილი მკითხველს
მეოთხეული, რომელიც ვერ იცნობს საქმის კათა-
რების.

ვინ გვასდევინებს მაგ ხარჯს? მომძახის იმი-
სთანვე მეოთხეული. ჯერ იმას გატყვით, ვინ
გვასდევინებს, როგორ, რაში და მერე თავისთავად
გაიგებს ყველა, თუ რა უჭმადურად ყოფილა ეგ ქირი.

არა ზირდაზირ გადასახადს ჩვენ ხარჯის მერე-

ფავებს კა არ ვაძლევთ, — არც სხვა ჩინოვნიკი —
მოხელეებს, არამედ ვაჭრებს, მექარსნიკებს, მეუ-
ბრაკებს. აი როგორ: მე ვიყიდე, ვაჭვით, სულ
ურალო რამ — სხიჩა. მივეცა კოლოფში (აქი
ნასკვარა. ვაჭარი უფრო ათვადან მომცემდა)
შარშანდღამდის თათო კოლოფი თათო კაპეაქა
დარდა), მაგრამ მექარსნიკი იმისაც მეტა
ასდევინა. წინათ ათი კოლოფი შვადი კაპეაქა
დარდა, ესლა კა ათი კოლოფი თერთმეტა კაპე-
აქა დარს; წინათ თათო კოლოფი ვაჭარს კაპე-
აქაზედ ნაკლება უჯდებოდა, ესლა კა კაპეაქაზედ
მეტა უხის. თითონაც ხარჯი უნდა, ასე რომ კა-
პეაქა ნასკვარზედ ნაკლებს კოლოფში ვაჭარი შერ-
აიღებს უზარალოდ.

მექარსნიკი რაღად დააძვირაო, აკათხავთ. აი
ძაღლის თავიც აქ არის დამარხული. მექარსნი-
კი იმიტომ დააძვირა, რომ მთავრობამ მეტა აქციზს
გადასდევინა მექარსნიკს კოლოფ სხიჩაში. წინათ
მთავრობის სასარგებლოდ თუ ნაკლებს იხდოდა
მექარსნიკი, ესლა მოვალეა, ბძანების ძალით, ნასკვარ
კაპეაქა იხდოს კოლოფ სხიჩაში და მარტვას გაუ-
მადარს ბატონს, ძირ გავარდნილ ბოჭკას რომ ჰგავს
ჩასხამ და არ ავსებს. მთავრობამ რაღათ მოუმატა
სხიჩის გადასახადი? ცხადია, იმიტომ რომ უფ-
რო მეტა შემოსავალი ჰქონდეს და მეტის მარ-
თევა შეეძლოს.

ამ რიგად მთავრობამ რომ სხიჩას აქციზი
მოუმატა, ვის დაწვა ეს მომატება? მექარსნიკი
თუ ვაჭრებს? არც ერთს, არც მეორეს. ესე-
ისეთი ვაჭობატონები არიან, რომ თითონ არაფერს
დააყრიან. მექარსნიკი მთავრობას გადაუსდა ერთ-
ბაშთ, რაც მომზადებული სხიჩა ჰქონდა, ამის
აქციზია — სიფრთხილანა ქაღალდის ბანდეროლი,
კოლოფს რომ აქვს შემოხვეული. ის კადევ ვაჭ-
რებს ასდევინებს ამ ხარჯს, ვაჭარი ვიღას? ვა-
ჭარი კადევ ჩვენ — შეიდეგელებს.

მე მარტო სხიჩის ამბავი გითხართ, მაგ-
რამ ეგრეთვე დაწესებული გადასახადი სხვა ყვე-
ლაფერს ედაც. რას მეტყვია, რომ ნახარჯი არ
ედოს: მარალი, ზოლბადი, შაქარი, ნავთი, სხ-
თელი, თამბაქო და მრავალი სხვა. სულ ყველა-
ზედ ასეთი ხარჯია დადებული მთავრობის სასარ-
გებლოდ.

აი ამხარმა არაზირდაზირმა ხარჯებმა მთავ-
რობის შარშან — 1905 წ. მისცა ათას შვიდას
მილიონი! ესუმრებით?

ზირდაზირმა გადასხადმა კი — ორას თხუთ-
მეტი მილიონი.

მილიონი ნიშნავს ათასჯერ ათასს. ბევრმა
მაგენი თვალს არ იცის. ასე რომ მთავრობა
კაი ასისივით გვადგას თავსუდ და მუდამ წამს
სულ ამას გვეძინის: ჩემთვის ფული გადასადე,
ხარჯი მომეცა, აქცია არ დაგვიწოდესო.

მართლა, არეის აქციას ხომ ჩვენში — სს-
ქართულში — კარგა ვიცნობთ უკუღასი, რო-
გორ შეგვისუთა სული, როგორ გაგვიტარა საქმე
და რამდენი სთაბადა არ გადაჭხუდრია ამ აქ-
ციის გამო ჩვენს გულს კაცს!

ქვების დაბეჭდვად, ჩისწერა წიგნია! ჩინო-
ვნიკების თვალების ბრალი და ღაძნდვას ხომ ზედ-
მეტი სიამოვნება!

ბოლში თვალს ვინ იწვამს, ღამეს უძილოთ
ვინ სტესავს არეის ცვარების თვალში და ნასე-
ვარსუდ მეტი ვინ უნდა წაიღოს?!

კიდევ მთავრობამ.

ნეტავი ანგარიშს მაინც გვაძლევდეს, რაში
ჭხარჯავს ამოდენა ხალხის ფულს!

ასე, გადასხადები არის ორნაირი: ზირდა-
ზირა და არა ზირდაზირა.

ვინ უფრო მეტს ისდის? ამასუდ კი შემდეგ,
თუ თქვენი ნებას აქნება.

გლეხიშვილი

გლეხი დღეს

დღეს ის აღარ ვარ, რაც გუშინ ვიყავ:
გუშინ მეძინა, დღეს მღვიძარე ვარ,
გუშინ უნებო, მუნჯი, მორჩილი,
დღეს — სიტყვით, საქმით მეომარი ვარ!

დღეს ნათლად ვიცი, ვინცაა მტერი —
ჩემი გამყვლეფი, ჩემი მტანჯველი,
გუშინ თუ მასთან სიტყვას ვერ ვებდდი,
დღეს — პირში ვახლი, რაც მაქვს სათქმელი...

დღეს ის აღარ ვართ... თავისუფლების
წინამორბედმა სიომ დაჰბერა,
ჩაგრულმა იცნო თვისი მჩაგრელი
და მისთვის თოფი, ხმალი გაფერა.

შევიგნოთ, ძმებო, რომ ჩვენც ხალხი ვართ.
ჩვენც გვიაგება თავისუფლება,

ჩვენც გვაქვს უფლება კაცურ ცხოვრების,
კმარა ტირილი, კმარა მონობა!..

მაშ ბრძოლა, ბრძოლა მათ წინააღმდეგ,
ვინც უსამართლოდ დღეს მეფობს ჩვენზე!
ასწიეთ დროშა თივისუფლების

და გასწიეთ ერთად ბრძოლისა ველზედ...
გიორგი.

ჩვენებური ამბები

ქ ა რ თ ლ ი

გლეხი ქართული ეხლა დიდის სიფრთხილით
და შეგნებით აკეთებს ყოველს საზოგადო საქმეს.
იგი უწინდელეზრ შეუგნებლად აღარ იბრძვის,
აღარ ემუქრება მთლად თავად-აზნაურობას
ამოწყვეტას, აღარა სწვავს სახლებსა და სკო-
ლებს. ეხლა მას გარკვეული მიზანი აქვს და
შეგნებულად მისდევს იმ გზას, რომელიც განა-
ხორციელებს ამ მიზანს. გლეხებმა გადასწყვი-
ტეს: თავად-აზნაურობის მიწა, რომელსაც ისი-
ნი თავიანთი მარჯვენით არ ამუშავებენ, თვი-
თონ მოიხმარონ; ღალა ამ მიწაში არ უნდა
აძლიონ, ხოლო იმ თავად-აზნაურებს და მათ
ქვრივებს, რომელთაც სხვა საღსარი ცხოვრე-
ბისა არა აქვთ, უნდა მთელმა სოფელმა აძლი-
ოს იმდენი, რაც საკმაოა მათთვის. მღვდლებ-
ზედაც ამ გვარადვე გადასწყვიტეს: სოფელმა
უნდა აძლიოს იმდენი, რაც იმისთვის აუცილე-
ბელ საჭიროებას შეადგენს.

კ ა ხ ე თ ი

კახეთიც თვალდახუჭული და ენა ჩაკმენდი-
ლი თვალეზში შეჰყურებდა მთავრობის მოხე-
ლეებს და მემამულე თავად-აზნაურობას, მაგ-
რამ ყველას დასასრული აქვს და აი მანჯუ-
რიის მინდორ-ველში დაიქეჟა ზარბაზანმა და
კახელებსაც თვალეზი აეხილათ, გაიგეს ქვეყ-
ნის ავ-კარგი, გაიგეს ვინ იყო მათი მტერი
და მოკეთე.

ომმა კახელები გაზეთების კითხვას შეაჩვია
და სადაც-კი მოხვდებოდა ჩვენი გლეხი, გაფა-
ციცებით კითხულობდა და თვალს ადევნებ-
და ომის ამბებს. მთავრობასავით ისიც ღარ-
წმუნებული იყო, რომ რუსის მომრევი ჯერ
არავინ დაბადებულა, მაგრამ შემდეგ თვითო-
ნაც დაინახა, რომ სცდებოდა.

ომის გარდა სხვა ამბებიც ესმოდა. ყველამ გაიგო სულთან კრიმ-გირეის მოგზაურობის ამბავი გურიაში და ძრიელად მოსწონდათ გურულ გლეხთა მოთხოვნებიანი. მისი გაქირვებაც თან და თან მატულობდა, ბოლოს აივსო მოთმინების ფიალა და შარშან გაზაფხულზე, როცა მთელ საქართველოს მოედო განმათავისუფლებელი მოძრაობა, კახეთიც შეინძრა, აღიმალა თავისი ხმა და თამამად მოითხოვა მიწა და თავისუფლება. მაშინ ძნელად შეხედებოდათ ისეთ სოფელს, სადაც გლეხებს წითელ დროშის ქვეშ ფიცი არ მიეღოთ ძმობა-ერთობაზე და ახალ ცხოვრების წეს რიგი არ შეემუშავებინათ; ამის გამო სოფელში ყაზახ-რუსების ეკზეკუცია ჩააყენეს, მაგრამ ყველგან ისევ მალე ახსნეს. საერთო მოძრაობა მინელდა, თუმცა კახელ გლეხს არ დავიწყებია ორი სიტყვა: „მიწა და თავისუფლება“. ისინი ნამდვილად ცდილობენ კიდევ მის მოპოვებას. „მიწა მიწის მუშასაო“, — გაიძახიან გლეხები და მხოლოდ მარჯვე დროს ელოდებიან, რომ სიტყვა საქმედ აქციონ.

— ამას წინად თელავის მაზრის თითქმის ყველა სოფლის გლეხთა წარმომადგენელთა მოლაპარაკება ჰქონდათ ღალის შესახებ და ასე გადაწყვეტიათ: მემამულეთ მიწის ქირად ღალა უნდა მიეცეთ მოსავლის მეათედი, ესეც ხორბლად, რომლის წაღებაც თვითონ მემამულემ უნდა იკისროს. რასაკვირველია, ეს გადაწყვეტილება ვერაფრად ექაშნიკათ მემამულეთ. ჯერ-ჯერობით სიჩუმეა.

— კახეთის ცხოვრების უმთავრეს სახსარს, მოგეხსენებათ, მევენახეობა შეადგენს. დიდი ზვრები ეკუთვნით მხოლოდ თ.-აზნაურობას და თელაველ ვაჭრებს, რომლებიც დასამუშავებლად ვენახებს მებაღეებს აძლევენ. ბევრ სოფელში მებაღეებს დაუდგენიათ: ვაზის შესაწამლი მასალა სულ მემამულისა უნდა იყოს, ჭიგოს (ხარდანის) მოჭრა და მოტანაც იმისი, ხოლო შედგმა ჩვენი; მიწის მოსავალი, მაგ., ბალახი, ლობიო და სხვ. სულ ჩვენიოდა სხვა. ზოგ სოფელში იმასაც ლაპარაკობენ, რომ ღვინის მოსავალი ერთი წილი ვენახის პატრონისა უნდა იყოს, ხოლო ორი წილი — ვინც ვენახს ამუშავებსო.

გ უ რ ი ა

თუმცა გურიის გლეხობას არასოდეს აზრად ჰქონია დიდი იმედი სათათბიროსი, მაგრამ მაინც როგორღაც სიამოვნებას გრძნობდა, რომ იქ, სადაც „ლაპარაკობენ მაინც, რომ ჩვენც ადამიანები ვართ“, რომ „მიწა და თავისუფლება გლეხისათვისაც არის საჭირო“. „ღუმის“ დათხოვნამ ყველა ააღელვა. „რეისი“ კაცო, ტყუილათ ლაპარაკიზა გამორეკეს სხვას ხომ აფერს აკეთებდენ მაინცო? — ბობენ გურულები.

ს ვ ა ნ ე თ ი

4 ივლისს ცაგერიდან გასულმა ჯარმა ისადგურა პირველ საზოგადოებაში სოფ. ღელაქებს. მეორე დღეს სოფ. ჩოლურს ავიდა. იქ ორის დღის დასვენების შემდეგ გასწია ღელაქეთში. ს. ჩოლურში დაიჭირეს ორი კაცი და დასტოვეს ასი სალდათი. ლაშხეთის საზოგადოება ჯარს სახაშის ქალაზედ პურ-მარილით დაჰვხდა. ჯარის უფროსმა შიშვევიჩმა პურ-მარილის მიღება არა ინება, მაგრამ ხალხის სიტყვებმა: „ღვთის გაჩენილ პურ-მარილს რა თუ არ ნებულობო“ — იმოქმედა და აფიცრებმა ჩაიშალა. დღეს ამ რიგად გათავდა საქმე, ხოლო მეორე დღეს ხალხს ფიცი მიადებინეს ხელმწიფის ერთგულებაზე და წარუდგინეს შემდეგი მოთხოვნებიანი: 1. იარაღის აყრა; 2. გასულ რაზმების მიცემა; 3. დაუყოვნებლივ გადახდა ყოველგვარ გადასახადებისა; 4. სალდათის მიცემა. ხალხი ყველაფერს დაჰყაბულდა, მხოლოდ განაცხადა რაზმების მოყვანას ვერ ვიკისრებთ, რადგან შეუძლებლად მიგვაჩნია სვანეთის მიუვალ მთა-კლდე-ღრეებში და მალულ კაცების მოძებნა და ხელთ ჩადგემა. გადასახადებზე უარს არ ვამბობთ, მხოლოდ ცოტა გვადროვით, რადგან მთელის წილობით კარ ჩაკეტილებს საღსარი არა გვაქვს, რამე მოვახერხებთ, მაგრამ პასუხად ცივი უარი მიიღეს, ეხლავე და დაუყოვნებლივ წარმოადგინეთ გადასახადებიო. როგორც გვითხრეს, ერთ სვანს ყრილობაზე დაუძახნია: ჩვენ, სვანებს, გვიბრიყვებენ, თორემ საღსარა ასეთი გადასახადებიო. სვანი იმ წამსვე დაუჭერიდათ ამას გარდა ორი სვანი კიდევ ლაშხეთში დაუჭერიდათ. სოფლებში ხშირი ჩხრეკვაა მცხოვრებთა. სოფლები ისეა დაცარიელებული, რომ

თითქო ჟამი დარევიათ და ერთიან გაუყლე-
ტიო. მთებში არიან გახიზნულნი ქალი, ბავ-
შე და საქონელი, ხოლო კერიას მცველად
თითო-თითო კაცია სახლის წინ ატუხული.

10 ივლისს დასწევს სოფ. სახაშს ვასილა
ონიანის სახლ-კარი. ამ სვანის სახლს ოთხჯერ
ესროლეს თურმე ზარბაზანი, მაგრამ ვერა
დაკლეს-რა გულიანათ ნაკეთებ ორ სართული-
ან ქვის შენობას, მაგრამ მერე შიგნიდან ცეც-
ხლი მიუციათ. დასწევს სოფ. ჩიხარეშს ეგნა-
ტე ავალიანის სახლ-კარი.

თავისუფალმა სვანეთმა, თითო საზოგადოე-
ბამ ას-ასი კაცი გაჰგზავნა დეპუტატად (ასეთი
იყო ჯარის უფროსის მოთხოვნა). მივიდნენ
სახაშის ქალაზე, იქ პურ-მარილი მიაართვეს
პოლკ. შიშკევიჩს. პურ-მარილი მადლობით
მიიღო და სიტყვა უთხრა. სვანებმა მორჩილე-
ბა განაცხადეს, შემდეგ სვანური სიმღერა და
ფერხული გააბმევინეს და დაიშალენ „ურას“
ძახილით. ასე მოიქცა თავისუფალი სვანეთი,
ხოლო სადადეშკელიანო სვანეთი სდუმს.

ახალ-სვანეთი

მაზრის დასათვალიერებლად გვეწვია გუბერ-
ნატორი იაზიკოვი, რომელმაც მგზავრობის
დროს რამდენსამე ადგილას განიზრახა ხალხის
შეკრება და მასთან თათბირი. ხალხი ხალისით
არ დადიოდა ყრილობაზედ და იყო ისეთი
ფრთხილე, რომ მამასახლისისა და სხვა მოხე-
დების გარდა გუბერნატორს არავინ შეჰხვე-
დრია. სხვაგან 6 — 7 კაცი გამოცხადდა,
ხოლო დაბაში რვა სოფლის საზოგადოებისა-
გან მოვიდა ორასამდე კაცი. ასეთმა უყურა-
დღეობამ ხალხის მხრივ გუბერნატორს გული
არ წაუხდინა და ვინც ნახა, მაინც ელაპარაკა.

შინაარსი გუბერნატორის ბაასისა ყველგან
ერთი იგივე იყო. ხალხს არიგებდა, ნუ
აჰყვებით მქადაგებლებს და წყნარად იყავითო.
ამასთან გადასახადების შემოტანას სთხოვდა,
წინააღმდეგ შემთხვევაში ჯარითა და აკლ-
ებით ემუქრებოდა. მარანის საზოგადოების
წარმომადგენელთ ორის მქადაგებლის გაცემა
მოსთხოვა, მაგრამ ხალხმა ცივი უარი განაც-
ხადა. გადასახადის შესაბამის ხალხმა ვადა ით-
ხოვა; მასთან ისიც დაუმატა, რომ ზოგი-
ერთს სოფელში ჩაყენებული დრაგუნები გვა-
ვიწროვებენ და მოგვაშორეთ იგინო.

სოფ. წირქვალის (ზემო იმერეთი)

წირქვალ ელ ლეხებს კარგად ახსოვთ იან-
ვრის რეაქცია, ხალხის დაწიოკება, წვა და
დაგვა სახლებისა, უზომო გადასახადები და
მასთან შიში, რომელიც აქნამდე ბევრს დარ-
ჩენია გულში. მიუხედავად ამისა, ხალხი მა-
ინც სულით არ დაცემულა. ყველანი, დიდი
და პატარა, ახალგაზდა და მოხუცი, გამსკვა-
ლულია იმ იმედით, რომ „ახალი საქმე“
სასურველად დაბოლოვდება და მშრომელი
ხალხი თავის საწადელს მიაღწევს. „ან უნდა
დავიხოცოთ, ბატონო, და ან ეს „ახალი საქ-
მე“ უნდა გავიტანოთ, თორემ ცხოვრება შეუ-
ძლებელიაო“.

სოფ. სვერი (ქიათურის მიდამო)

მემამულეების თავხედობას საზღვარი არ
უჩანს. ისევ განაგრძობენ უსირობილოთ მო-
ქმედებას. ვერ შეუგნიათ აქაურ მემამულეებს,
მღვდელს დ. წ-ს და მის ამხანაგს რაჟდენს,
რომ ხალხის მოთხოვნილება სამართლიანია.
ერთ გლეხს ამ ვაჟბატონების მამულში დაუ-
მუშავებია ყანა. გლეხი გარიგებია ფულის შე-
ფასებით, მაგრამ როდესაც დაუმზადებია ამ
გლეხს პური, მისულან ეს ბატონები და გლე-
ხის დაუკითხავად, რამდენიც იმათ მოუხდე-
ბოდათ, წაუღიათ და რაც ცოტა ნამცეცები
მორჩენიათ, ის გლეხისთვის დაუტოვებიათ.

ადგილობრივი გლეხი

სოფ. ხაშში (გარე კახეთი)

ყბად აღებული—წყალ წადებულო, იტყ-
ვიან და მართალიც არის. რაკი ერთი ორი
კაცი ყბად აიღებს ვისმე, მერე ყბად აღებუ-
ლი დაკარგულივით არის, წყალ წადებულო.
ჩვენს სოფელში მეტადრე ესეთი შემთხვევები
ხშირია და ადვილიც, რადგან პარტიული
ბრძოლაა გაჩაღებული და შეგნებულ-შეუგნე-
ბელი ერთმანეთს ეჯიბრება კაცის ყბად აღე-
ბაში.

ეგრე მოუვიდა აქაურ მამასახლისს იოს.
იმედაშვილს. ჯერ კარგი იყო, არა უჭირდა
რა. მერე თითქოს უკან-უკან წავიდაო. დაი-
წყეს ლაპარაკი, რომ სოფლის ფული აქვს შე-
კმულიო. ჩუმჩუმად დაწყებული ლაპარაკი
გაიზარდა და ბოლოს პირდაპირ პირში ლან-
ძლავდნენ კიდევ. ამის გამო ხალხი უნდობ-
ლად ეკიდებოდა მამასახლისს.

მონაგარიშებიც ამოირჩიეს და უნაგარიშეს, აქვე დაესწრო მომრიგებელი შუამავალი გ. მაჩაბელიც. გამოირკვა, რომ სოფლისა არა „შეუქამნია“ რა. ჯამაგირი კიდევაც ერგება რამდენიმე თუმანი.

მაშ რამ გამოიწვია ეგრეთი აურზაური, მითქმა მოთქმა და ხალხის უნდობლობა?

ჯერ, რასაკვირველია, იმედაშვილის ყბად აღება რამდენიმე კაცისაგან და მერე — მისივე ხასიათმა — მოქმედებამ.

იმას ჰგონია, რომ საქმის თავი და ბოლო თითონ არის; უიმისოდ არაფერი გაკეთდება, და თუ თითონ არ არის, სხვა ვერ მოახერხებს ხალხის ინტერესების დაცვას.

შეიძლება, ეს მეტის მეტი პატივმოყვარეობითაც მოსდის; იქნება უნდა, რომ ყველგან პირველი თითონ იყოს, მაგრამ საქმესაც ეგ აფუჭებს. მაგ გვარმა ქცევამ ბევრი თანამგრძნობელნი ჩამოაცალა და, თუ არ შეიგნო ეს ნაკლი, მომავალშიაც ბევრს ჩამოაცლის.

თუ მეტს სიღინჯესაც გამოიჩენს, სოფლის უმთავრეს ნაკლულოვანებას მიაქცევს ყურადღებას და გააკეთებს კიდევ, სასარგებლო კაცი იქნება. სოფელიც ისევ ნდობით მოეპყრობა.

ჯერჯერობით სოფელი მიწყნარებულია, იმ ანგარიშმა ბევრს დაუშოშმანა აღშფოთებული გული, ისე მკაცრად აღარ ლაპარაკობენ მამასახლისზედ.

შაბიბნისა და გოგირდის უქონლობამ ძალიან შეაწუხა ხალხი, თითქმის ყველა სწამლობს და წამალი კი არ იშოვება! საჭირო იყო ამისთვის ყურადღება მიექცია სამერუნეო საზოგადოებას და მომავალ წლისთვის მაინც დაეჭირა თადარიგი.

შეოვაღეურე.

ქუთაისი

ორშაბათს, 17 ივლისს, საღამოს 7 საათზე პოლიცემისტრის სამმართველოს მახლობლად, სიცოცხლეს გამოასალმეს ახალგაზდა ქართველი ებრაელი იცკა რიჩინაშვილი, მუშა ხალხის მეგობარი და დაუღალავი მუშაკი. **მკვლელობა მოხდა ასე:** რიჩინაშვილი სახლიდან თავის ბიძასთან მიდიოდა. პოლიცემისტრის სამმართველოს რომ მიუახლოვდა, პოლიციელები გადაეღობენ და შეიპყრეს. განსვენე-

ბულმა რიჩინაშვილმა შეპყრობის მიზეზი იკითხა და როცა პასუხი ვერ მიიღო, გაცლა მოინდომა. დარაჯებმა ხელი მოჰკიდეს და პოლიცემისტრის სამმართველოში მოინდომეს მისი შეყვანა. სწორედ ამ დროს, როგორც ამბობენ, რიჩინაშვილი ისე მოტრიალდა თურმე, ეს პოლიციელებმა თუ პოლიცემისტრის სამმართველოში მყოფმა ბოქაულმა ელჩიბეკოვმა გაქცევის ნიშნად მიიღეს (თუმცა ძალიან კარგად უნდა გაერჩიათ, რომ რიჩინაშვილი გაქცევას არ აპირობდა) და ორჯელ დაახლოებულ რევორვერი. ერთი ტყვია საფეთქელში მოხვდა, ხოლო მეორე გულში, და საბრალო რიჩინაშვილი იქვე ქუჩაში უსულოდ დაეცა.

მოკლულის გვამი დიდხანს ეგდო ქუჩაში. მხოლოდ როცა მთლად დაღამდა, მაშინ ნობეს რიჩინაშვილის დედას. მალე მოვიდა გვამის წასასვენებლად თმა გაწეწილი დედაც. საცოდავ დედის ნახვა ქვასაც კი აატირებდა.

განსვენებული რიჩინაშვილი დიდ მხურვალე მონაწილეობას იღებდა განმათავისუფლებელ მოძრაობაში.

სახელმწიფო სათათბიროს დეპუტატების განცხადება

სათათბიროს დათხოვის შემდეგ დეპუტატები შეიკრიბენ ქ. ვიბორგში და გამოსცეს ხალხის მიმართ მანიფესტი.

მანიფესტი ორის ნაწილისაგან შედგება პირველ ნაწილში ნათქვამია, რომ ხალხი მიანდო არჩეულ წარმომადგენლებს მიწისა და თავისუფლების მოპოვება ხალხისათვის; სათათბირომ წმიდად დასრულა თავისი მოვალეობა: შეადგინა კანონები ხალხის თავისუფლების უზრუნველ-საყოფელად, მოითხოვა გადაყენება სამინისტროსი, რომელიც დაუსჯელად არღვევდა კანონებს. სათათბირო სცდილობდა გამოეცა კანონი შესახებ მიწების დარიგების გლეხებისათვის, მაგრამ მთავრობამ შეუძლებლად სცნო იგი და როცა სათათბირომ გადაწყვიტა საქმის ასახსნელად მიემართნა ხალხისათვის, სათათბირო დაითხოვეს. ცხადია, მთავრობას განზრახვა აქვს საბოლოოდ მოსპოს განმათავისუფლებელი მოძრაობა. ამ განზრახვით აიხსნება, რომ სათათბირო დაითხოვეს ასეთ მძიმე დროს.

მანიფესტის მეორე ნაწილში ხალხის წა-

გომადგენლნი წინადადებას იძლევიან, რომ არ-
ვინ არ გადაიხადოს სახელმწიფო გადასახადე-
ბი და აგრეთვე უარი სთქვას სალდათობაზე-
დაც.

რ უ ს ე მ ი

გლეხების მოძრაობა

შინაგან საქმეთა სამინისტროს ატეობნიებენ,
რომ მოსკოვისა და ტვერის გუბერნიებში დიდი
სადავო — მამულა მოძრაობა დაიწყო. მოძრაობა
განსაკუთრებით სახელმწიფო სათათბიროს დასო-
ვნის გამო დაწყებულია.

— მოავრობის სისტემა ფომებმა რუსის გლე-
ხებსაც იარაღი ააღებინა ხელში. იმ ადგილებში,
დაც მოძრაობა ძალიან არის გავრცელებული, გლე-
ხები რაზმებს ადგენენ. მათ სურთ იარაღით ხელ-
ში გაუმკლავდნენ ადგილობრივ ზოლიცასა და
კაზაკებს.

— ბობროვისა და გორონევის მაზრებში 26
და 28 ივნისს 20 მამულზე მეტი აუკლავთ.
მოძრაობა ამ გუბერნიებში მასობრივ ტემოვის
გუბერნიიდან გადასულა. გააღმასებული გლეხები
ერთი მასრიდან მეორეში გადადიოდნენ და მამუ-
ლების აკლების დროს ეველგან ერთნაირ გზას
ადგენენ. ჯერ წვრილ შერბებს გადასწავდნენ ხოლ-
მე, მერე უმთავრეს შერბების განადგურებას შეუ-
დებოდნენ, შემამულეთა სადგომების მორთულ-
ად ატეგრედნენ და, თუ რამე ფასიანი შესვდებო-
დათ, თან მიჰქონდათ. ამნაირი აკლება 26 ივნისს
თავ. ბარათაინსკის, გრ. ორლოვ-დავითოვის და
სხვათა მამულში დაიწყო. აქ გლეხებმა ეველგური
გადასწვეს და განადგურეს. საქონელს სახაჩრე-
ბდენ და ისე სტოვებდნენ, ზოგი კი თან მიჰყავდათ.
გრ. ორლოვის მამულში გლეხებს შეტაკება მოს-
კლავთ კაზაკებთან. ზირველად გლეხებიდან ვიდაცას
რეფორმერი უსროლავ კაზაკების აფიცრისთვის.
ამის საპასუხოდ კაზაკებს ჯერ თოფები უსროლავთ
რამდენჯერმე და მერე ხმლებით დაჭრევიან. შეტა-
კების შემდეგ 40 მოკლული და 50-ზე მეტი და-
ჭრილი აღმოჩენილა. მეორე დღეს, 27 ივნისს,
ბობროვის მაზრაში გლეხებს პეტროვის მეშვიდ-
რეთა მამული აუკლავთ. ეველგური გაუნადგურე-
ბათ და გადაუწვავთ. პეტროვის მამულის აკლე-
ბის შემდეგ გლეხები რუბაშევსკის მაზრისკენ გა-
მავრებულან, შემამულის სადგომში დამე გაუთენე-

ბათ და მეორე დღეს, დილით, ეველგური გა-
დაუწვავთ. ამავე დღეს ხარინის, თავ. ვასილნიკოვის,
მაიგოვის, ახმცკის, გრაჩევის, ზოზოვის, სომოვის,
ტუდოვის, სუხოვის და სხვათა მამულები გა-
დაუწვავთ.

— ბეგრს ალაგას გლეხებმა შაქრის ქარხნებიც
განადგურეს. განადგურებისგან გადაჩნა მხოლოდ
ვასილნიკოვის შაქრის დიდი ქარხანა, რომლის და-
ცვაც თვით ქარხნის მუშებმა იკისრეს. იმ ადგი-
ლებში, სადაც არეულობა იყო, გორონევის გუბერ-
ნატორი ბიბიკოვი გაემგზავრა. 27 ივნისიდან არე-
ულობა ცოტა მინელდა. ბობროვსკის მაზრის ჩრ-
დილოეთ-აღმოსავლეთ ნაწილსა და გორონევის
ჩრდილოეთ-დასავლეთ ნაწილში აუკლებელი არც
ერთი შემამული არ გადაჩნა. შემინებულმა შემამუ-
ლებმა თავიანთ საჩხო-საბადებელს თავი დაანებეს
და ქადაქებისკენ გაემგზავრნენ.

— გლეხები აქამდისაც კი მისულან, რომ უარი
განუცხადებიათ გადასახადის გადახდაზე. ამასთან
ერთად სჩვენ საუფლისწულო ტყეს.

— კურსკის გუბერნიის სოფ. ბორისოვკაში
8000 გლეხი დასცემია ბოქაულის სახლსა და ფო-
სტის მოხელეების იარაღი გაუტაციათ.

მოძრაობა ჯარში

უკანასკნელი დღეებში რუსეთის სხვა და სხვა
კუთხიდან ერთნაირი ამბები მოდის: დიდი არეუ-
ლობაა ჯარში. სალდათები აუჯანყდნენ მოავრობას
და ნამდვილ ომს უცხადებენ. დიდი აჯანყება მო-
ხდა ქ. ჭელსინგოვარსის ახლოს სეკაბორგის ციხეში.
აჯანყდნენ სალდათები და მატროსები. ამას შეა-
რადებული შეტაკება მოჰყვა მოავრობის მომხრეთა
და აჯანყებულთა შორის.

„საღამოს მეშვიდე საათზედ ზღვიდან მოსუ-
ლმა სამხედრო გემებმა ეუმბარება დაუშინეს იმ
ციხეებს, რომლებიც აჯანყებულებს ეჭირათ. ზირველ
ხანს აჯანყებულებმა ზასუხი გასცეს, მაგრამ ეუმ-
ბარებს ვერ აწვდნენ. 6 საათზე სროლა შეს-
წვიტეს. დეპეშით გვატეობნიებენ.

„20 ივლისს განახლდა სროლა. ციხიდან ქა-
დაქში მოჰყავთ დაჭრილები. ციხის ჯარის იმ ნა-
წილს, რომელსაც არ უღალატნია, ქვეითა ჯარი მია-
შველეს. როდესაც ამბოხების ჩასაქრობათ სეკაბორ-
გში ორი როტა შევიდა, მუამოხენი გადავიდნენ სამ
მასლობელ კუნძულზე, საიდანაც დამე ციხეს
თოფები და ზარბაზნები დაუშინეს. მეცხოვნეთ
თავიანთ მხრივ ზასუხი გასცეს. გუშინ დღისათ
სროლა შეჩერდა, მაგრამ მიმოსვლა შეწყვეტილა.

ცხეში მოკლულ-დაჭრილი ცოტაა. ჯანუბულთ უფრო დიდი ზარალი მოუვიდათ.

21 ივლისს დადგა ჯარი მიუხიეს ჯანუბულებს და დაიმორჩილეს.

სეკაბორგისა და ქელსიგფორსის ჯანუბებს ზედ დაერთო კრონშტადტის ჯარის ჯანუბებ.

„19 ივლისს, ასე შუაღამის დასაწყისს, არეულობაში იყოთა კრონშტადტში. ფლოტის მეოთხე „ეკაზაჟის“ მატროსებმა ჩაიგდეს შავი კურტკები, დაავლეს თოფებს ხელი, გამოვარდნენ ეზარმებადნ და დაიწეს თოფების სროლა ქვეშა. შემდეგ შეუერთდნ მუშებსა და სხვა გარეშე ზირთ, რომელთაც რიცხში ქალებიც იყვნ და დაიძრნ ნავთსადგურის უფროსის სადგომისაკენ. ჩქარა გამოაწვიეს ქვეთა ჯარის კაცები, რომელთა სროლით გაჰფანტეს მატროსები, მაგრამ მათვე დროს სხვა მატროსებს შორისაც დაიწყო არეულობა. მატროსებმა იწიეს გარედ თავის მოერა, მაგრამ იგინი დაიყოლიეს ეზარმებაში დაბრუნებულყვენ. ამასობაში ხელახლა მოაყარეს თავი ეველასე ზირველად გამოსულმა მატროსებმა და გარეშეებთან ერთად მივარდნ არსენალს, სადაც უნდოდან კარები შეეშტვრათ და იარაღი ჩაეგდოთ ხელში, მაგრამ ტყვიას მტეორცნელებით გარეშე ეველანი. მატროსებმა კიდევ მოაყარეს თავი, გაემართნ „კონსტანტინ“-ის სიმაგრეებისაკენ, სადაც შპეეფრიალებდა წითელი დროშა და დაიჭირეს ეს სიმაგრე. „კონსტანტინი“-ს სიმაგრეს თოფები დაუშინეს. ზირისზირი სროლა დილის 5 საათამდე გაგრძელდა და ექვსის ნახევარზე შეამბოხეთ დაჰყარეს იარაღი. მატროსებთან და გარეშე ზირებთან შეტაკების დროს შეამბოხებმა ბრახუნებებით მოჰკლეს ზირველი რანგის კაპიტანი როდიონოვი, მეორე რანგის კაპიტნები დობროფოლსკი და შუმოვი და შტაბს-კაპიტანი სტოიანოვსკი. დასტრეს კონტრ-ადმირალი ბეკლემიშევი—ხიშტით ზურგსა და მკერდში, მეორე რანგის კაპიტნები კრინიცი და ზატონი და მისმანი მადლევი — ტყვით. ენისეისა და ფინდიანდიის ზოლებების შემწეობით არეულობა ჩაქრეს; შეამბოხეთაგან ზოგი გაიქცა, ზოგიც დაატუსაღეს.

ჯანუბებულა ჯარი აგრეთვე ბრესტ-ლიტოვსკის ცხეში.

„ციხის არტილერიის ტეპმა წინამდებობა გაზარდა იმის გამო, რომ საზღვაო სარეზერვში ჰგზავნიან. 8 ივლისს მათ შეუერთდნ სხვა საღ-

დათებიც. 9 ივლისს არტილერიის ტეპმა ქვეთა დაუშინეს აფიცერთა სჯერებულის. გამენდანტა კარტაში იდიეს და მოთხოვნების აღსრულება მოითხოვეს. 10 ივლისს ჯანუბელების წინამდეგ სიმა ბოლშევიკებმა და დაიმორჩილეს“.

რეველში სამხედრო გემა „შამატი“ თხოვეს მატროსები ჯანუბებულან.

ჯანუბებულმა მატროსებმა მოჰკლეს კრეისერის უფროსი და ოთხი აფიცერი.

დაღესტანში ჯანუბა სამურის ზოლკის მესამე ბატალიონი. მოჰკლეს ზოლკის უფროსი, მღუდელა და ოთხი აფიცერი. კავკაზიდან და გროზნოდან ჯარი გაიგზავნა. შეამბოხენი დაიმორჩილდნ.

306 რითი ცხოვრობს

(გადმოღებულია)

1. შრომა და მისი მნიშვნელობა.

„ეველასა დამიანი თავის შრომით ცხოვრობს... მართალია ეს?

ზირველად კაცს ეგონება, რომ სწორედ ასეა. ბევრს ეხვეწება, მაგალითად რომ მეჩექმე თავის საკუთარს შრომით ცხოვრობს, ღურჯალი — ღურჯლობით, მჭედელი — მჭედლობით, მასწავლებელი — მასწავლებლობით; აგრეთვე მუშაობს მექარხნეც, თუმცა ხელებით კი არა, არამედ თავით.

ასე ეხვეწება ბევრს, მაგრამ ნამდვილად ეს ასეა? მართლა ეოველი დამიანი თავის საკუთარ შრომით ცხოვრობს?

თქვენ გაგიკვირებთ, ალბად, როცა გეშევათ: არც ერთი დამიანი არ ცხოვრობს საკუთარს შრომით, არამედ თუ მექარხნე და ვაჭარი, არამედ მუშა ხალხიც.

მაგალითად, მეჩექმეს იმის გარდა, რომ ჩექმებს ჰკერავს, მიწაც რომ ჰქონდეს და თვითონ მოჰყავდეს ზური, თვითონ ჰქსოვდეს და იკერავდეს თავისთვის ტანისამოსს, თვითონ იშენებდეს სახლს, აკეთებდეს სტოლს, სკამს, ლოჯინს, ერთი სიტყვით, რომ ეველასეფრს საკუთარს ხელთ აკეთებდეს, რაც კი დასჭირდება თვითონ, — მაშინ შეგვიძლო გვეთქვას: მეჩექმე ცხოვრობს საკუთარს შრომით.

ძველად, რამდენიმე ასი წლის წინად ასე იყო. მაშინ ეოველ ხელოსანს საუფიზი მიწაც ჰქონდა და თვითონ იმზადებდა ეველასეფრს, რაც კი დასჭირდებოდა. მაგრამ ესეა სულ სხვა, ხე

ლასანს არა აქვს მიწა, ან თუ აქვს, ძალიან ცოტა, და მეჩექმეს, მაგალითად, ჩექმები შეუძლია შეკეროს, სხვა არაფერი. ჩექმებს კი ვერც შესრულს და ვერც ტანზე ჩაიცვამს. ამხარისავე მდგომარეობაშია თერძიც, ღურგალიც, მჭედელიც და სხვა. თერძს არ შეუძლია, თავისი შეკერილი ჩოხასა-სალონო ჭამოს, მჭედელს არ შეუძლია, თავისი გაჭედული თოხი და გუთანა ჭამოს.

ყველაზე უფრო ისევ გლეხს შეუძლია თქვას, ჩემი საკუთარი შრომით ვცხოვრობო. გლეხს საკუთარი ზური აქვს. საკუთარი საქონელი ჭეხვს, ხშირად თვითონვე იმზადებს თავისი ტანისამოსი. მაგრამ რაც დრო გადის, გლეხიც უფრო და უფრო ბაზარში ეიდულობს ფეხსაცმელს, ტანისამოსს, ავეჯს და სხ.

ამგვარად, როგორც ვხედავთ, არავის არ შეუძლია თქვას: საკუთარს შრომით ვცხოვრობო. მეჩექმე ცხოვრობს თერძის, ღურგლის, ხუროს, კალატოზის, გლეხის შრომით; თერძი ცხოვრობს მეჩექმის, ღურგლის, კალატოზის, ხუროს, გლეხის შრომით. ყოველი ადამიანი ცხოვრობს სხვების შრომით.

მაგრამ ყოველი ადამიანი ხომ მუშაობს, მიზნისკენ: რომ არ მუშაობდეს, არც არაფერი ექნებოდა.

მართალია: მაგრამ ის კი არ უნდა ვსთქვათ, რომ ყოველი ადამიანი თავის შრომით ცხოვრობს, არამედ უნდა ვსთქვათ: ყოველი ადამიანი თავის საკუთარი შრომით ინახავს თავის თავს.

— მეჩქე ეს ერთი და იგივე არ არის: ცხოვრობს საკუთარს შრომით თუ ინახავს თავის თავს საკუთარს შრომით? მეტყუით თქვენ.

არა, იგივე არ არის და აი რატომ. მჭედელი, ღურგალი, ხური, მეჩექმე და სხვები რომ მართლაც ცხოვრობდნენ თავის შრომით, თვითონვე იმზადებდნენ და აკეთებდნენ ყველაფერს, რაც კი დასჭირდებოდათ ოჯახში, მაშინ თვითონვე მათგანი დარწმუნებული იქნებოდა, რომ შიმშილით არ მოკვდებოდა; ყველაფერს იშოვნოდა ცოტას მაინც — საშუალებას, ტანისამოსსაც და სხ., თუმცა მისი მდგომარეობა ყოველთვის ერთნაირი არ იქნებოდა. დღეს კი მეჩექმე ჭკერავს ჩექმებს, ამზადებს იმდენს, რამდენიც შეუძლია, რომ ბაზარში გაიტანოს და გაყიდოს. თუ შეიძლება იშოვნას — კარგი; მეჩექმე გაყიდის ჩექმებს და ადებული ფულით იყიდის ყველაფერს, რაც კი სჭირია. მაგ-

რამ თუ ვერ გაყიდა, მაშინ? მაშინ რა უნდა აკეთოს თავის შვილებს, რომი უნდა გადაისადოს გადასახადები, როგორ უნდა გაისტუმროს ფული?

ხომ ხედავთ, ერთი არ არის: ადამიანი თავის შრომით ცხოვრობს, თუ საკუთარს შრომით ინახავს თავის თავს.

სანამ ადამიანები ყველაფერს თვითონვე იმზადებდნენ თავის სახლში, სანამ ძალიან ცოტა გაჭირვრდნენ ბაზარში გასაყიდად თავისი საქონელი, მანამდე შეიძლებოდა იმის თქმა, რომ ადამიანები თავის შრომით ცხოვრობენ. მაგრამ მას შემდეგ, რაც ადამიანები მუშაობენ იმისთვის, რომ თავისი გაკეთებული საქონელი გაყიდონ და ადებული ფულით არჩინონ თავი, რაც წარმოების საკანი გახდა გაყიდვა, საქონლის ბაზარში გატანა, ამის შემდეგ არც ერთი ადამიანი არ ცხოვრობს საკუთარს შრომით.

კეთილი და ზნეობისანი. მაშ ყოველი ადამიანი საკუთარს შრომით ინახავს თავის თავს. ეს ეს მაინც სრული ჭეშმარიტება უნდა იყოს.

არა არც ეს არის მთლად მართალი. ამის შესახებ მეჩქე მოვილაპარაკოთ, ხოლო ახლა ვთქვათ, რომ ყველა ადამიანი საკუთარს შრომით ინახავს თავის თავს.

მაგრამ რატომ ვამბობთ, **შრომით?** იმიტომ, რომ როცა ვინმე უადის თავის ნაწარმოებს — ჩექმას ეს თუ ტანისამოსი, ჭურჭელია, დანა თუ სხვა რამ, — მის საქონელს აფასებენ შრომის კვალობაზე. წარმოვიდგინოთ, რომ მეჩექმემ ჩექმის შესაკერად იმუშავა მთელი დღე და თავის ჩექმაში მიიღო 10 აშშ-ის ტილო. აქ გასაკვირვებელი არაფერია: იმუშავა და მიიღო ტილო. მაგრამ წარმოვიდგინოთ ერთი წუთით, რომ არის ისეთი ბედნიერი ქვეყანა, სადაც ციდან ვარდება შეკერილი ჩექმები. ასეთი ქვეყანა არ არის, მაგრამ რომ იყოს, განა ამ ქვეყანაში ვინმე ფულს მისცემდა მეჩექმეს ჩექმაში? არაფერსაც არ მისცემდა. ყველა იმას იტოვდა, ჩექმები მუქთანადა გვაქვს ციდან და მეჩექმესგან რატომ უნდა ვიყიდოთ. მეჩექმეც იძულებული იქნებოდა, სხვა ხელობა დაეწყო, რადგან ისე შიმშილით მოკვდებოდა.

მართალია, ჩვენში ჩექმას ვერავინ იშოვნის მუქთანად, მაგრამ ბევრი ისეთი ნივთია, რომელიც არაფერი არ ღირს და უფასოდ შეიძლება ვიშო-

ვით, რადგან მის გასაკეთებლად **შრომა** არაა გაწეული. მაგალითად, წყაროდან რომ წყალი დაუღოთ ან მდინარიდან ქვიშა და სილა ამოვიღოთ, ამისათვის არავითარი ფულის გადახდა არაა საჭირო, რადგან წყალი და ქვიშა უშრომოდ არის გაჩენილი.

მაგრამ სამაგიეროდ, რაც უფრო მეტი შრომაა გაწეული რომელიმე ნივთის გასაკეთებლად, მით უფრო მეტად ღირს ნივთი, მით უფრო მეტს ფასს ავიღებთ ამ ნივთში. ერთი არშინი ტილო უფრო იაფად ღირს, ვიდრე ერთი არშინი ფარხა, რადგან ტილოს გაკეთებას ნაკლები შრომა უნდა. ოქროს ძეგვი უფრო ძვირია, ვიდრე თათბერისა. რატომ? იმიტომ კი არა, რომ ოქრო მეტს იწონდეს ან უფრო ბრწყინავდეს, არამედ იმიტომ, რომ ოქროს საშოვნად და მიწოდვას ამისაღებად მეტი შრომაა საჭირო, თათბერი კი ადვილად საშოვნია.

როდესაც ხელახან, მეჩექმეს, მეზურეს, დურგალს ფულს აძლევენ ჩექმაში, ზურში თუ სტოლში, ამ ფულს აძლევენ იმ შრომისათვის, რომელიც გაწეულია ჩექმის, ზურის, ან სტოლის გასაკეთებლად. თუ ზურის, მოსამზადებლად საჭიროა ერთი საათის მუშაობა, მაშინ წვეილ ჩექმაში მივიღებთ 10 ზურს, რადგან ჩექმაში ჩაყრილი შრომა ათჯერ მეტია, ვიდრე ზურის მოსამზადებლად გაწეული შრომა.

თუ არშინ მუდში ისდიან ერთ ვერცხლის მანეთს, ეს იმიტომ, რომ ერთი არშინი მუდის მომზადებას (ცხვრების მოვლა, გაკრეკვა, მატულის დაჩეხა, მოქსოვა) უნდა იმდენივე შრომა, რამდენიც უნდა ერთ ვერცხლის მანეთის გაკეთებას (ვერცხლის შოვნა, მოტანა, გადადნობა და სს.), მაგალითად 10 საათის შრომა. არშინ ტილოში აძლევენ 20 კაზ., იმიტომ, რომ მის მოსამზადებლად საჭიროა მხოლოდ 2 საათის მუშაობა და არა 10 საათისა.

აი, ამისათვის ვამბობთ: თერძი, დურგალი, კალატონი და საზოგადოთ ეოველი მუშა საკუთარის შრომით ინახავს თავის თავს. ეველა ამზადებს საქონელს და ამ საქონელში ღებულობს იმდენს, რამდენი შრომატ გაუწევია. ვინც ბევრს მუშაობს, ვისაც ბევრი შრომა გაუწევია, ის ბევრსაც მიიღებს, მეტად გაჭეადის თავის საქონელს.

ეს კარგი და სამართლიანი იქნებოდა, მაგ-

რამ... მაგრამ ის არის, რომ საქონლის დასამზადებლად მარტო შრომა არ კმარა. მეჩექმეს რომ ჩექმა დამზადოს, მას სჭირია იარაღი, მას, სხელსონო, ამას კი ვეველეფერს უწოდებ. მჭედელმა რომ დანები, ცულები, თხები, ბარები გააკეთოს, ჯერ ამისთვის ბინა უნდა აშენოს, რკინა იეიდოს, იარაღი შეიძინოს, — ამასაც ფული უნდა. ვისაც ფული აქვს, ის გამარჯვებულია. თავს სხელსონოს, ქარხანას, დამზადებს საქონელს და გაჭეადის, მაგრამ რა ქნას იმან, ვისაც არა აქვს არც მასალა, არც იარაღი, არავითარ საშუალებას? რა ქნას იმ გლეხმა, რომელსაც არ გააჩნია მიწა, რითი უნდა ირჩინოს თავი?

ასეთ ადამიანს ის და დარჩენია, რომ წავიდეს და მეფაბრაქეს ან მემაძულეს მიჰქონდეს, მიჰყიდოს თავის თავი, ეემოს. თუ ეს არ ქნას, ისე შიმშილით მოკვდება, ცოლშვილი გაუწეადიან, უნდა ეემოს, ემონოს, რადგან მონა ის ადამიანი, რომელიც იძულებულია თავის თავი, თავისი ძალა და ღონე, შრომა სსვას მიჰყიდოს. ასეთი ადამიანი არ არის თავისუფალი.

რედაქტორ-გამომცემელი **მ. ადამაშვილი**.

„გლეხის“ აგენტები პროვინციებში.

ქ. ქუთაისი: ქალაქის საბჭო, ვიქტორ მანვილაძე, წიგნის მაღიზია „კოლხიდა“.

ქ. ბათუმი: ქალაქის საბჭო, პ. გამყრელიძე.

სადგური საშური: კასირი გიორგი ჩარხიშვილი.

ჭიათურა: ბ. ბერიძე. ილიკო კაკაბაძე.

ფეირილა: წიგნის მაღაზია გაჩეჩილაძის. პლატონ ლეუვა.

ფოთი: ონისიძე ჟენია. მიხეილ ესაკია.

სამცრედია: კირილე კოსტოპოლი.

დიდი-გუბაი: ნიკოლოზ სოსელია.

ქ. გორი: მიხა ადუაშვილი და წიგ. მაღ. არჩვაძე.

ქ. დუშეთი: მღვდ. ცაცუნაშვილი. ზაქ. სიონაძე.

ქ. თელავი: ივანე პაატაშვილი.

ქ. სიღნაღი: გიგო შაიშელაშვილი.

დ. ზონი: მოსიკო ქელიძე.

დ. ცხინვალი: ნიკო კასრაძე.

ქ. ოფურგეთი: პარმენ თოთიბაძე და წიგ. მაღ. „იმერლი“.

ქ. სოხუმი: ბ. შიშიგური. ბ. თედო სახოკია.

ქ. ახალციხე: კოსტანტინე გვარამაძე.

ყველა ზემოხსენებულ პირებთან მიიღება ხელის მოწერა გაზეთ „გლეხზე“

სტამბა „**ი დ ე ა ლ ი**“ (მ. დ. კიკნაძის)

ნიკოლოზის ქუჩა, მილოვის სახლი № 6.